

Toezicht & Handhaving voor oudercommissies in de kinderopvang

Op 15 april en 26 mei 2021 vonden twee online themabijeenkomsten 'Toezicht & Handhaving voor oudercommissies' plaats. Deze werden inhoudelijk verzorgd door Sabine Beerbaum en Klaasje Wilbrink, adviseurs T&H kinderopvang bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze factsheet geeft hun informatie weer en beantwoordt veelgestelde vragen van oudercommissies.

Wet kinderopvang (Wko) en onderliggende regelgeving

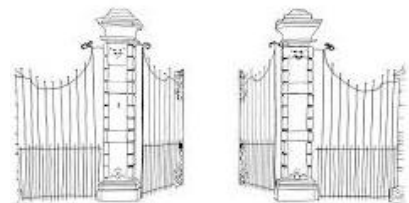
Kinderopvangorganisaties moeten zich houden aan de kwaliteitseisen zoals die beschreven staan in de [Wet kinderopvang en onderliggende regelgeving, zoals het Besluit Kwaliteit kinderopvang](#). Dit zijn ook de eisen waar de GGD op inspecteert. Maar let op, organisaties moeten zich ook houden aan andere wet- en regelgeving waar de GGD niet op inspecteert. Dit zijn wel zaken die ouders kunnen tegenkomen in de dagelijkse opvangpraktijk. Denk aan een geblokkeerde doorgang die de [brandveiligheid](#) vermindert of een slechte [luchtkwaliteit](#). Het zijn onderwerpen die beschreven moeten worden in het [veiligheids- en gezondheidsbeleid](#) van een kinderopvanglocatie. Het hebben van een voortdurend actueel veiligheids- en gezondheidsbeleid staat wel in de Wet kinderopvang. De oudercommissie heeft daar ook wettelijk adviesrecht op. In de Wet kinderopvang staat hoe het toezicht op de kinderopvang is georganiseerd.

Het inspectieproces in het kort

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de kinderopvang. Zij besteden deze taak uit aan de [regionale GGD'en](#). De toezichthouder van de GGD, ook wel inspecteur kinderopvang genoemd, brengt één of meermalen per jaar een onaangekondigd inspectiebezoek aan een opvanglocatie om te controleren of de locatie voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen. De bevindingen van dit bezoek beschrijft de toezichthouder in het inspectierapport. Hier mag de kinderopvang eerst nog op reageren (de 'zienswijze') en daarna wordt het definitieve inspectierapport tegelijkertijd naar de houder en de gemeente gestuurd. Het wordt ook gepubliceerd in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK). Het LRK is voor ouders een belangrijke informatiebron om na te gaan hoe de GGD oordeelt over de kwaliteit van een kinderopvanglocatie. De gemeente besluit vervolgens op basis van de uitkomsten van het onderzoek door de GGD en het advies van de toezichthouder, of zij moet handhaven en zo ja hoe zij gaat handhaven. Met handhaving bedoelen we dat een boete of een andere maatregel opgelegd moeten worden aan de kinderopvangorganisatie. Dit [stroomschema](#) laat het gehele proces met verschillende soorten inspecties in één oogopslag zien.

'Streng aan de Poort'

Deze term geeft aan dat de GGD al een grondig onderzoek uitvoert nog voordat een nieuwe opvanglocatie is geopend en er kinderen worden opgevangen. Dit geldt ook voor een verhuizing van een al bestaande locatie. In beide gevallen is de houder verplicht een nieuwe aanvraag voor het Landelijk Register Kinderopvang in te dienen bij de gemeente. Dan komt de GGD eerst inspecteren of de nieuwe locatie aan de kwaliteitseisen voldoet.

- Merk je als ouder(commissie) dat zaken niet helemaal goed verlopen? Vraag je je bijvoorbeeld af of de ruimtes wel groot genoeg en goed ingericht zijn? Maak je je zorgen over de veiligheid? Kan de oudercommissie haar adviesrecht goed uitvoeren? Bel dan altijd de GGD en meld je zorgen. Op basis van jullie informatie kan de GGD besluiten of ze wel of niet in actie moeten komen, bijvoorbeeld door een bezoek te brengen aan de locatie. Een verhuizing en nieuwe start zijn een risicoperiode.

Verschillende soorten onderzoek en het herstelaanbod

Tijdens een inspectie wordt onderzocht of de kinderopvang aan de Wet kinderopvang voldoet. Daarom wordt een inspectie 'onderzoek' genoemd. Er zijn vijf soorten onderzoek, die op verschillende momenten en met een verschillend doel worden uitgevoerd:

1. Onderzoek voor registratie - voor de opvanglocatie open gaat / start
2. Onderzoek na registratie - om te controleren of de opvang goed is gestart
3. Jaarlijks onderzoek - onaangekondigde, reguliere controle
4. Nader onderzoek - wanneer bij een vorig onderzoek niet alles op orde was
5. Incidenteel onderzoek - n.a.v. wijzigingen (bijv. aantal kindplaatsen) of zorgsignalen van derden, zoals ouders, oudercommissie of buurtgenoten

Wanneer de toezichthouder (een) tekortkoming(en) heeft geconstateerd, kan hij/zij de gemeente adviseren over te gaan tot handhaving en (een) sanctie(s) op te leggen. De toezichthouder kan ook de houder een herstelaanbod doen. De houder krijgt dan de gelegenheid om **geconstateerde overtredingen binnen de onderzoeksperiode te herstellen**. In het inspectierapport beschrijft de toezichthouder voor welke tekortkoming(en) een herstelaanbod is aangeboden en wat hiervan de uitkomst was.

- Voor oudercommissies is het belangrijk om dit onderdeel van de inspectie nauwkeurig te volgen in de periode erna: blijft het goed gaan na de herstelde tekortkoming? Informeer de GGD wanneer het opnieuw de verkeerde kant op gaat.

Een inspectiebezoek

Het jaarlijks onderzoek is veruit het meest bekende inspectieonderzoek bij ouders. Als een kinderopvanglocatie goed functioneert, is dit meestal ook het enige inspectieonderzoek waar zij mee te maken krijgt. Alle kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus worden jaarlijks en onaangekondigd geïnspecteerd. De opvanglocaties bij gastouders worden veel minder vaak en op basis van een steekproef bezocht. De toezichthouder vormt zich een oordeel aan de hand van onder andere:

- observaties;
- de inrichting en het gebruik van alle ruimtes waar kinderen gebruik van maken;
- gesprekken met medewerkers;
- gesprek met de houder;
- documentenonderzoek (de toezichthouder kan de houder vragen documenten op te sturen of klaar te leggen);
- schriftelijk of persoonlijk contact met de oudercommissie.

Dit filmpje geeft een impressie van hoe een inspectiebezoek eruit ziet.

Inspectiedomeinen

Bij kinderopvanglocaties die dagopvang, peuteropvang en/of buitenschoolse opvang bieden, kunnen onderstaande onderwerpen (inspectiedomeinen en -items) worden gecontroleerd:

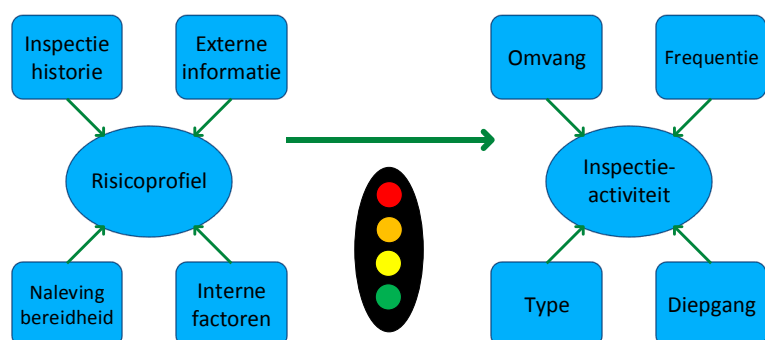
1. Registratie, wijzigingen en administratie
2. Pedagogisch klimaat
3. Personeel en groepen
4. Veiligheid en gezondheid
5. Accommodatie
6. Ouderrecht

- ➔ Bij een inspectie wil de toezichthouder vaak ook de mening van de oudercommissie horen. De toezichthouder stuurt daarom een vragenlijst naar de oudercommissie van een kindercentrum of van een gastouderbureau. Vul deze altijd in. Ben je niet benaderd en had je wel iets willen meegeven aan de inspecteur? Weet dan dat je altijd met signalen de GGD kunt benaderen, daar hoef je geen inspectie voor af te wachten.
- ➔ Tip: bespreek als oudercommissie periodiek het pedagogisch beleid en het veiligheid- en gezondheidsbeleid met de houder. Op die manier heb je altijd informatie paraat als de GGD-inspecteur onaangekondigd langskomt.

Bij een inspectie zal niet altijd naar alle onderwerpen worden gekeken. Als een kinderopvangorganisatie in het verleden goed heeft gescoord en de GGD geen signalen van ouders of andere betrokkenen heeft ontvangen, zal de inspectie beperkter zijn. Om dit te bepalen maakt de inspecteur gebruik van een risicoprofiel. Welke items bij een inspectie zijn gecontroleerd, is goed te zien in de zogenaamde 'in één oogopslag' die bij het inspectierapport hoort.

Risicoprofielen: meer onderzoek waar nodig, minder waar mogelijk

Voordat de GGD onaangekondigd bij een kinderopvanglocatie op inspectiebezoek gaat, wordt eerst het risicoprofiel van die locatie bepaald. Op basis van de vorige inspectie, de reactie op eventuele overtredingen en de binnengekomen signalen, maakt de GGD een risico inschatting op overtredingen dit jaar. Hoe groter het risico, hoe uitgebreider de inspectie zal zijn. Het risicoprofiel van een locatie zegt dus niets over de kwaliteit van de opvang op het moment van de inspectie.

- ➔ Maak je je zorgen als ouder of oudercommissie? Bijvoorbeeld omdat je merkt dat er in korte tijd meerdere locatiemanagers zijn geweest. Meld dit dan bij de GGD! Veel verloop van personeel is een van de risicofactoren.

Wat het risicoprofiel ook is, de volgende onderwerpen worden altijd minimaal getoetst:

- Pedagogische praktijk
- Beroepskracht-kindratio (BKR)
- Groepsgroottes
- Diploma's

- Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) & Persoonsregister Kinderopvang
- Voorschoolse educatie (indien aanwezig)
- Onderwerpen aangedragen door de OC, mits betrekking op kwaliteitseisen

Het inspectierapport

In het inspectierapport staan de bevindingen van de inspectie en een advies aan de gemeente om wel of niet te handhaven. De GGD inspecteur maakt gebruik van een [modelrapport](#). De inspectierapporten van alle geregistreerde kinderopvanglocaties zijn openbaar en te bekijken via de website van het Landelijk Register Kinderopvang. In het LRK vindt u naast een pdf-document van het volledige inspectierapport ook een digitale samenvatting. Deze is zo weergegeven dat u [in één oogopslag](#) kunt zien welke items zijn beoordeeld en wat de bevindingen zijn.

De opvangorganisatie is verplicht het rapport duidelijk op de eigen website te publiceren. Daarnaast moet de houder **alle inspectierapporten bespreken met de oudercommissie**, niet alleen na het jaarlijks onderzoek.

- ➔ Inspectierapport bespreken? Vraag bij de houder of locatiemanager na welke actie(s) hij/zij onderneemt. Evalueer en check dit.
- ➔ In het inspectierapport staan veel onderwerpen waar de oudercommissie adviesrecht op heeft. Lees je dat er iets rammelt en wil je graag verbetering zien? Dan kun je daarover ook ongeraagd de houder adviseren.
- ➔ Is jouw beeld van de organisatie positiever of negatiever dan in het rapport gemeld wordt? Mogelijk komt dat omdat jouw normen en waarden anders zijn. Bijvoorbeeld: jij vindt de pedagogisch medewerker een lieve juf, maar ze heeft niet de vereiste diploma's. Of de sfeer in de groep is goed, maar de maximale groepsgrootte wordt wel overschreden. Als jouw beeld positiever is, ga met houder zelf in gesprek. Is jouw beeld negatiever, dan kan het zijn dat de GGD bepaalde zaken heeft gemist. De GGD-inspectie blijft een momentopname, u als ouder(commissie) ziet veel meer. Twijfel niet om contact op te nemen met de GGD.

Toezicht is maatwerk

De Wet- en regelgeving biedt kaders, maar een inspecteur beoordeelt iedere situatie altijd afzonderlijk. Voor buitenstaanders kan een situatie hetzelfde lijken, maar net andere omstandigheden kunnen het verschil maken tussen wel of geen advies tot handhaven. Neem bijvoorbeeld twee gastouders met 6 kindplaatsen. Beiden vangen 1,5 jarige kinderen op en hebben geen traphekje in huis. Beiden hebben dit risico ook herkend en beschreven in de RI&E (Risico-inventarisatie en -evaluatie). Maar, gastouder 1 hanteert geen duidelijke gedragsmaatregelen terwijl gastouder 2 dit wel doet. Hierdoor wordt de situatie bij gastouder 1 als onveilig beschouwd en volgt er advies tot handhaven en bij gastouder 2 niet.

Signaal neerleggen bij de GGD, en dan?

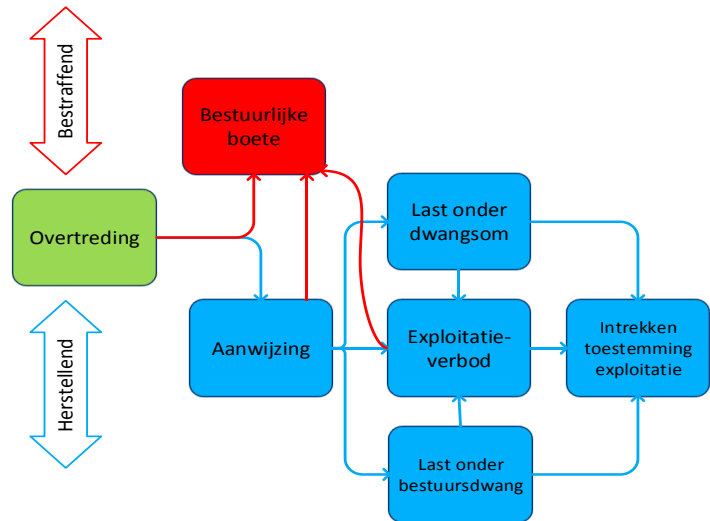
Wanneer derden bij de GGD melding maken van (vermeende) misstanden bij een opvanglocatie, dan maakt de GGD altijd een afweging op basis van:

- ✓ Betrouwbaarheid melder
- ✓ Kennis van de situatie ter plekke
- ✓ Inspectie geschiedenis en 'staat van dienst' van de houder

Na overleg met de gemeente besluit de GGD of ze overgaan tot een incidenteel onderzoek of het jaarlijks onderzoek vervroegen.

Handhaving door de gemeente

Als uit de inspectie van de GGD blijkt dat een kinderopvang niet aan de Wet kinderopvang voldoet, kan de GGD de gemeente adviseren om te handhaven en/of een sanctie op te leggen. De gemeente beslist of er wordt gehandhaafd en welke maatregel(en) er wordt opgelegd. Een maatregel is bijvoorbeeld het opleggen van een bestuurlijke boete. Maar straf zoals deze is geen middel om te zorgen dat er iets hersteld wordt. Veruit de meeste maatregelen en sancties zijn daarom 'herstellend' van aard in plaats van 'bestraffend'. Met als doel dat de kinderopvangorganisatie zo snel mogelijk weer veilige en verantwoorde opvang biedt. In het uiterste geval zal een gemeente kunnen besluiten de locatie te sluiten.

- Let op; het handhavingsbesluit staat niet in het inspectierapport zelf, maar wel in het Landelijk Register Kinderopvang. De gemeente moet een handhavingsbesluit daar publiceren, maar pas als deze onherroepelijk is. Wanneer een houder in bezwaar gaat tegen het handhavingsbesluit, eventueel gevolgd door in beroep te gaan, kan er lange tijd overheen gaan voordat het handhavingsbesluit onherroepelijk is.

Handhaving door de GGD; het bevel

Soms komt een toezichthouder van de GGD tijdens een inspectiebezoek in een situatie terecht waar de kwaliteit en/of veiligheid van de opvang zó tekortschiet dat onmiddellijke maatregelen nodig zijn. De houder wordt dan verplicht om direct actie te ondernemen of de opvang wordt per direct gesloten. Het bevel van de GGD duurt maximaal 7 dagen en kan daarna door de gemeente als handhaver worden verlengd.

Dus: je hebt méér invloed dan je denkt!

Ook al heeft je telefoontje soms wat later in het proces effect. Je kunt altijd de GGD bellen en je zorgen delen. Want jouw signalen aan de GGD ...

- ... geven de toezichthouder extra achtergrondinformatie over de opvanglocatie, die hij/zij meeneemt bij de volgende (jaarlijkse) inspectie.
- ... kunnen worden meegenomen in het risicoprofiel zodat meer of andere items geïnspecteerd kunnen worden.
- ... kunnen zo ernstig zijn dat de GGD, na goedkeuring van de gemeente, over kan gaan tot een incidenteel onderzoek.

Lees meer

- > BOink themapagina Toezicht & handhaving in de kinderopvang
- > 'De GGD, wat kun je ermee – inspectieproces in de kinderopvang' (stroomschema)
- > Inspectiedomeinen en –items kinderdagopvang, peuteropvang en bso (infographic)